

Datum

2025-04-03

Adress

Rönnebladsgatan 1 B

Diarienummer

GRF-2025-3098

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss Justitiedepartementet - Straffbarhetsåldern
STK-2025-356**

Sammanfattning

Justitiedepartementet har skickat SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern, som behandlar frågan om vid vilken ålder som barn bör kunna straffas, på remiss till Malmö stad. Grundskolenämnden vill särskilt lyfta fram att utredningen genomgående saknar resonemang om skolplikt och barns rätt till utbildning. Grundskolenämnden anser att lagstiftaren bör väga in förslagens effekt på barn och ungas skolgång innan förslagen realiserar. I övrigt instämmer grundskolenämnden i utredningens bedömning om att ingen generell sänkning av straffbarhetsåldern är nödvändig. Grundskolenämnden invänder dock mot utredningens förslag om en särskild sänkning av straffbarhetsåldern samt mot utredningens bedömning att förslagen inte förväntas innebära några nämnvärda förändringar för enskilda kommuners kostnader

Yttrande

Grundskolenämnden har i sitt yttrande enbart beaktat de delar av utredningen som bedöms påverka grundskolenämndens verksamhetsområde.

Grundskolenämnden saknar resonemang om skolplikt och rätt till utbildning

Grundskolenämnden vill särskilt lyfta fram att utredningen genomgående saknar resonemang om skolplikt och barns rätt till utbildning. Utredaren behandlar inte frågan om hur rätten till utbildning påverkas eller kan säkras för berörda barn. Det finns inte heller något resonemang om hur förslagen påverkar barns möjlighet att fullgöra skolplikten. Utredaren nämner att kriminalvården kommer att behöva möta en ny målgrupp och att hur de organiserar för detta överläts till myndigheten. Grundskolenämnden anser att lagstiftaren bör väga in förslagens effekt på barn och ungas skolgång innan förslagen realiserar. Inte enbart för att förslagen behöver vara förenliga med skolplikt och rätt till utbildning så som det regleras i 7 kap. skollagen (2010:800) och barnkonventionen, utan särskilt för att en fullbordad skolgång är en av de starkaste

skyddsfaktorerna som ett barn kan få med sig i livet. Detta är således en alldeles för viktig fråga för att överlåtas till verkställande myndighet.

Förslag om ingen generell sänkning av straffbarhetsåldern

Grundskolenämnden instämmer i utredningens bedömning och tillstyrker förslaget.

Förslag om en särskild reglering för sänkt straffbarhetsålder

Grundskolenämnden ställer sig kritiska till utredningens förslag om en särskild sänkning av straffbarhetsåldern. Grundskolenämnden delar bedömningen som görs i expert Axel Holmgrens särskilda yttrande:

”Det finns helt enkelt inget som talar för att det skulle vara en fördel ur brottspreventiv synpunkt att den aktuella gruppen unga lagöverträdare fångas upp genom straffrättsliga påföljder snarare än att de fångas upp genom sociala åtgärder. Däremot visar forskning – bl.a. den utvärdering som gjordes av den tillfälligt sänkta straffmyndighetsåldern i Danmark åren 2010–2012 – att ett straffrättsligt ingripande kan bidra till barns utanförskap och öka risken för återfall.” (SOU 2025:11, s.466).

Grundskolenämnden anser att ökat fokus bör läggas på tidiga och förebyggande åtgärder samt rehabiliterande åtgärder vid behov. Det kan till exempel röra sig om tidiga insatser från skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård samt föräldraskapsstöd. Grundskolenämnden ser inte att förslaget kommer ha någon effekt på de som anstiftar till att unga begår brott och ser därmed en större risk att grov brottslighet trycks ner i ytterligare yngre åldrar. Grundskolenämnden instämmer inte i utredarens bedömning om att risken för att allt yngre barn kommer att begå grova brott till följd av föreslagen förändring är ringa. Här efterlyser nämnden ett djupare resonemang från utredaren kring varför föreslagen förändring inte bedöms eskalera denna utveckling.

Förslag om tidsbegränsad lagstiftning

Som nämns ovan, invänder grundskolenämnden mot den föreslagna förändringen om en särskild reglering, men om lagstiftningen införs bör den vara tidsbegränsad. Detta ger lagstiftaren möjlighet att utvärdera effekterna av föreslaget, vilket är särskilt angeläget då förändringen påverkar barn. Grundskolenämnden ser gärna att en sådan utvärdering särskilt beaktar effekter på barns rätt till utbildning och deras skolresultat. Detta är särskilt relevant då studien som gjorts i Danmark efter att de genomfört en liknande reform visat att 14-åringar som dömts till brott var mindre benägna att fullfölja skolan under årskurs 9 och fick lägre betyg vid slutprovet i danska i årskurs 9 jämfört med 14-åringar som hade begått brott före reformen. Då en fullbordad skolgång är en av de starkaste skyddsfaktorerna som ett barn kan ha är uppföljning inom detta område särskilt angeläget.

Förslagets konsekvenser för kommuner

Vidare delar grundskolenämnden inte utredarens bedömning om att förslaget inte kan anses leda till några nämnvärda förändringar när det gäller enskilda kommuners kostnader. För grundskolenämndens verksamheter kan förslagen leda till administrativa och personella kostnader. Ökat antal elever som kan bli aktuella för polisiärutredning riskerar att medföra ökad administrativ hantering i form av till exempel begäran om utlämnande. Detta påverkar de kommunala skolorna där flera redan har en ansträngd verksamhet och det riskerar att leda till högre administrativa kostnader. Förslagen innebär även att grundskolenämnden får ytterligare en part att samarbeta med för att säkra elevers rätt till en sammanhållen skolgång. En rättssäker hantering kräver en nära dialog mellan berörda myndigheter och grundskolenämnden ser därmed en högre åtgång av personella resurser som kan vara kostnadsdrivande för nämnden.

Samordning av statliga utredningar/betänkande

Precis som utredningen anger finns det flertalet pågående eller nyligen avslutade statliga utredningar inom angränsande område. Ett sådant exempel är skolsäkerhetsutredningens slutbetänkande (SOU 2024:87). Grundskolenämnden ser det som önskvärt att föreslagna förändringar inom området samordnas på ett vis som främjar en samlad implementering och underlättar för verkställande och/eller berörda aktör.

Ordförande

Sara Wettergren (L)

Förvaltningsdirektör

Peter Lindberg

John Eklöf (M), Gustaf Kock (M) och Karl-Assar Bagewitz (M) anmäler reservation och avser inkomma med en skriftlig reservation (se bilaga 9).

Magnus Olsson (SD) och Rickard Åhman Persson (SD) anmäler reservation och avser inkomma med en skriftlig reservation (se bilaga 10).